

Максим Русланович **КОЗЛОВСЬКИЙ**

студент, Національний авіаційний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9356-0434>

e-mail: maximkozlovskiy@gmail.com

ПЕРЕГОВОРИ Й МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАСОБИ МИРНОГО ВИРІШЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СПОРІВ

Статтю присвячено дослідженню сутності і змісту переговорів і медіації, як засобів мирного вирішення економічних спорів, є визначення специфіки переговорів і медіації, як політичних способів мирного вирішення економічних спорів. Окрему увагу приділено закріпленню переліку способів мирного вирішення міжнародних економічних спорів на рівні міжнародних документів. У статті проаналізовано сутність та зміст переговорів та медіації як способів мирного врегулювання міжнародних економічних спорів, визначаються ключові відмінності між зазначеними способами. За результатами дослідження формуються висновки відносно ролі переговорів і медіації у процесі вирішення міжнародних спорів.

Ключові слова: переговори, медіація, міжнародний економічний спір, мирне врегулювання міжнародних спорів

АКТУАЛЬНІСТЬ

Як зазначає Ю.О. Волошин, «перехід у третє тисячоліття став своєрідним етапом еволюційного поштовху суспільства до якісно та аксіологічно нових соціально-правових доміант у рамках процесів між дер-жавної взаємодії, інтернаціоналізації національних правових систем та глобалізації» [1, с. 159]. Між-державна взаємодія та інтеграція, з одного боку, є запорукою успішного функціонування людства, а з іншого – провокують виникнення міжнародних розбіжностей та конфліктів, зокрема економічного характеру. Успішне вирішення економічних розбіжностей відповідно до принципу мирного врегулювання міжнародних спорів є необхідною умовою зміцнення та розвитку міжнародного співробітництва.

Проблематика мирного вирішення економічних спорів, зокрема із застосуванням дипломатичних засобів, досліджувалась такими авторами, як І.В. Гринчак, О.М. Малишева, З.В. Тропін та ін.

Методи дослідження ґрунтуються на системному та синергетичному підходах, складність досліджуваної теми зумовила комплексне застосування загальнонаукових і спеціальних методів, кожен з яких уможливає дослідити сутність механізму вирішення міжнародних економічних спорів. Враховуючи особливості предмета дослідження, успішне виконання цілей роботи переважно потребувало використання спеціальних юридичних методів пізнання.

МЕТА дослідження – визначення специфіки переговорів і медіації, як політичних способів мирного вирішення економічних спорів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Відповідно до ч. 1 ст. 33 Статуту ООН «сторони, що беруть участь у будь-якому конфлікті, продовження якого могло б загрожувати підтримці міжнародного миру й безпеки, мають насамперед намагатися вирішити конфлікт шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду, звертання до регіональних органів або угод чи інших мирних засобів на власний вибір» [2]. Відповідно до положень ст. 5 розд. I Манільської дек-

ларації 1982 р., крім засобів вказаних вище, зазначається ще й про інститут «добрих послуг» [3]. Наведений перелік не є вичерпним, однак містить основні, найбільш поширені способи мирного врегулювання міжнародних економічних спорів.

У міжнародно-правовій доктрині «найпоширенішим є поділ мирних засобів вирішення міжнародних спорів на дипломатичні (політичні) та правові (судові). До дипломатичних належать переговори, добрі послуги, посередництво, обслідування та примирення, до правових – арбітраж і судовий порядок» [4, с. 283]. Найпоширенішими є переговори, добрі послуги та посередництво, міжнародний арбітраж.

Переговори – «найпоширеніший та найефективніший засіб врегулювання міжнародних спорів, що передбачає встановлення контакту й обмін думками між сторонами конфлікту для досягнення консенсусу, ухвалення взаємовигідного рішення, яким усі сторони були б задоволені. У процесі переговорів обмірковуються можливі альтернативні рішення, що вимагають менших витрат і зусиль. Водночас має бути зацікавленість самих сторін, оскільки спрямованість на позитивний результат має бути взаємною. Переговори є надзвичайно гнучким засобом: їх формат, рівень, тривалість та інші параметри можуть бути встановлені для потреб конкретної ситуації, а спори можуть вирішуватися як на підставі чинного міжнародного права, так і шляхом створення нових норм. Переговори дозволяють усунути небажане втручання третіх сторін у спір. Водночас цей засіб має суттєві недоліки: більш сильна сторона має можливість здійснювати тиск на слабшу сторону; переговори можуть завершитися безрезультатно; досягнута домовленість може бути юридично не обов'язковою» [4, с. 283].

Міжнародні переговори, будучи частиною системи міжнародних відносин, з одного боку, відчувають їх вплив, виступаючи інструментом у вирішенні цілого комплексу зовнішньополітичних, а деяких випадках і внутрішньополітичних завдань, з іншого – самі впливають на міжнародні відносини, багато в чому визначаючи і формуючи їх. Причому часто вплив процесу, результату проведених переговорів не обмежу-

ється безпосередніми учасниками переговорів, а поширюється на міжнародні відносини загалом.

Як справедливо зазначає О.М. Малишева, «переговори як засіб мирного вирішення міжнародних суперечок являють собою процес пошуку рішень зі спірних питань самими сторонами шляхом встановлення безпосереднього контакту та досягнення угоди між ними. Необхідно зазначити, що у всіх міжнародно-правових актах, які стосуються мирного вирішення міжнародних суперечок, переговори поставлені на перше місце, що підтверджує їх дієвість, універсальність та ефективність» [5, с. 380]. Слід також погодитись із позицією зазначеної авторки стосовно того, що «з урахуванням цих якостей переговори вражаються «найбільш простим, зручним і прийнятним для сторін міжнародного спору засобом їх спілкування, що не зачіпають їхні суверенні права, і до них держави звертаються найчастіше. Усе це робить переговори найбільш поширеним і ефективним, а отже, й одним із найважливіших засобів врегулювання міжнародних розбіжностей» [5, с. 380]. Внаслідок того, що переговори є провідним методом, засобом вирішення міжнародних проблем на сучасному етапі, а з таких проблем, як глобальні – єдиним, їхня основна функція полягає саме в цьому. У минулому функція вирішення проблем була також найважливішою функцією міжнародних переговорів. У разі виникнення міжнародних проблем, які могли бути вирішені в односторонньому порядку або вимагали надто великих витрат, сторони вдавалися до їх обговорення з метою перебування спільного рішення, тобто до переговорів. Однак принципова зміна ролі та місця міжнародних переговорів у II пол. XX ст. призвели до значного посилення цієї функції. Націленість сторін на вирішення проблеми відзначається багатьма авторами як одна з головних умов успішності проведення та завершення сучасних міжнародних переговорів.

Відмінність медіації від переговорів полягає в тому, що у процес вирішення спору втручається третя особа, яка має на меті примирення сторін. За цих обставин роль медіатора є досить пасивною, мета його діяльності – налагодити конструктивний діалог між конфліктуючими державами. Отже, результат застосування цього способу в деяких випадках може зводитись тільки до відновлення переговорів.

Список використаних джерел

1. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти. К.: Логос, 2010. 428 с.
2. Статут ООН від 26.06.1945. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010/print1487543932096990
3. Манільська декларація про мирне вирішення міжнародних спорів від 15.11.1982. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_568
4. Міжнародне право / за ред. М.В. Буроменського. К.: Юрінком Інтер, 2005. 336 с.
5. Малишева О.М. Деякі питання інституту мирного розв'язання міжнародних спорів. Юридичний науковий електронний журнал. № 6, 2017. С. 378–381.

References

1. Voloshyn Y.O. Constitutional and legal support of European interstate integration: theoretical and methodological aspects. Kyiv, Logos, 2010. 428 p. (in Ukrainian).
2. The Charter of the United Nations June 26, 1945. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_010/print1487543932096990 (in Ukrainian).
3. Manila Declaration on the Peaceful Settlement of International Disputes November 15, 1982. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_568 (in Ukrainian).
4. International law / ed. M.V. Buromenskyi. Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. 336 p. (in Ukrainian).

Першочерговим завданням медіатора є вироблення сторін конструктивного підходу до переговорів, його мета – направити сторони на спільний пошук вирішення проблеми. Саме медіатор допомагає сторонам укласти справедливу угоду, що задовольняє всіх, замість того, щоб займатися пошуками винних і доказом своєї правоти.

Важливо враховувати, що за допомогою медіації світове суспільство в особі медіатора чинить тиск на сторони спору. У багатьох випадках держави змушені вдатися до поступки. Інакше вони втратять і союзників, і партнерів і можливості фінансування з боку міжнародних фінансових організацій.

В інших випадках послуги медіатора стають єдиним можливим варіантом знайти шляхи виходу із ситуації, що склалася. Основною метою держав стає вирішення спору та припинення протистояння, оскільки наслідки конфлікту стають надто дорогими для обох сторін. Як показує аналіз міжнародно-правових спорів, проведення медіації може бути ефективним способом врегулювання розбіжностей. Проте важливо враховувати специфіку конкретного конфлікту.

Отже, ефективність медіації залежить від намірів сторін, їхньої готовності піти на поступки. Величезну роль відіграє також і сама кандидатура медіатора, його репутація та впливовість на світовій арені, а також здатність показати сторонам перспективу врегулювання розбіжності, висунути свої пропозиції та переконати їх у тому, що потенційна шкода від продовження протистояння виявиться значно більшою, ніж її вирішення мирним шляхом.

ВИСНОВКИ

Отже, переговори й медіація є дипломатичними (політичними) засобами мирного вирішення міжнародних економічних спорів. Такі засоби вирішення міжнародних економічних спорів застосовуються у разі наявності спільної волі сторін на вирішення конфлікту, та спільної спрямованості на пошук взаємовигідного та компромісного вирішення спірної ситуації. Ключовою відмінністю переговорів від медіації є залучення у процесі медіації третьої сторони, що допомагає сторонам сформулювати узгоджене й компромісне рішення.

5. Malysheva O.M. Some issues of the institute of peaceful settlement of international disputes. Legal scientific electronic journal. № 6, 2017. pp. 378–381. (in Ukrainian).

Maksym KOZLOVSKYI

student, National Aviation University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9356-0434>

e-mail: maximkozlovskiy@gmail.com

NEGOTIATION AND MEDIATION AS A MEANS OF PEACEFUL SETTLEMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC DISPUTES

Introduction. Interstate interaction and integration, on the one hand, are the key to the successful functioning of humanity, and on the other hand, they provoke the emergence of international differences and conflicts, including those of an economic nature. Successful settlement of economic differences in accordance with the principle of peaceful settlement of international disputes is a necessary condition for strengthening and developing international cooperation. The issue of peaceful settlement of economic disputes, including through the use of diplomatic means, has been studied by such authors as I.V. Grynchak, O.M. Malysheva, Z.V. Tropin, etc.

The purpose of the paper is to determine the specifics of negotiation and mediation as political ways to resolve economic disputes peacefully.

Results. In international legal doctrine, the most common is the division of peaceful means of resolving international disputes into diplomatic (political) and legal (judicial). The most common are negotiations, good services and mediation, international arbitration. International negotiations, as part of the system of international relations, on the one hand, feel their influence, acting as a tool in solving a range of foreign policy and, in some cases, domestic policy problems, on the other – themselves affect international relations, largely defining and shaping them. The difference between mediation and negotiation is that a third party intervenes in the dispute resolution process with the aim of reconciling the parties. At the same time, the role of the mediator is quite passive, the purpose of his activity is to establish a constructive dialogue between the conflicting states. Therefore, the result of applying this method in some cases can only be reduced to the resumption of negotiations.

Conclusion. Negotiation and mediation are diplomatic (political) means of peaceful settlement of international economic disputes. Such means of resolving international economic disputes are used in the presence of a common will of the parties to resolve the conflict, and a common focus on finding a mutually beneficial and compromise solution to the dispute. A key difference between negotiation and mediation is the involvement of a third party in the mediation process, which helps the parties to reach an agreed and compromise solution.

Keywords: negotiations, mediation, international economic dispute, peaceful settlement of international disputes